



Repertoriumnummer
Datum van uitspraak 07 februari 2019
Rolnummer XXX

Niet aan te bieden aan de ontvanger

BKG-EVV

NEDERLANDSTALIGE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG BRUSSEL

STUKKEN
1 dagvaarding
2 conclusies

Beschikking

Aangeboden op
Niet te registreren

10^e kamer - Kortgeding
Voorlopige maatregelen
Art 584 Ger.W.

IN DE ZAAK VAN

1. De **Belgische Staat**, vertegenwoordigd door de minister van justitie, XXX,
2. Het **Openbaar Ministerie**, vertegenwoordigd door de procureur des Konings van het parket Antwerpen, XXX

Eisende partijen,

Vertegenwoordigd door meester XXX, advocaat met kantoor te XXX.

Tegen:

1. De **nv Medialaan**, XXX,

Eerste verwerende partij,

Vertegenwoordigd door meester XXX, advocaat met kantoor te XXX.

2. de **bvba Het Nieuwshuis**, XXX,

Tweede verwerende partij,

Vertegenwoordigd door meester XXX en meester XXX, advocaten met kantoor te XXX.

* * *

I. PROCEDURE

De rechtbank heeft kennis genomen van de stukken van de rechtspleging, in het bijzonder van:

- De dagvaarding, op verzoek van eisende partijen aan verwerende partijen betekend op 6 februari 2019 om 19u04, respectievelijk 19u19,
- Het stukkenbundel (9 stukken), voor eisende partijen neergelegd ter zitting van 7 februari 2019,
- De “conclusie” en het stukkenbundel (9 stukken), voor de nv Medialaan neergelegd ter zitting van 7 februari 2019,

- De “besluiten” en het stukkenbundel (1 stuk), voor de bvba Het Nieuwshuis neergelegd ter zitting van 7 februari 2019.

Op de openbare zitting van 7 februari 2019:

- heeft mr. XXX gepleit voor de eisende partijen,
- heeft mr. XXX gepleit voor de nv Medialaan,
- heeft mr. XXX gepleit voor de bvba Mediahuis,
- werden de debatten gesloten,
- werd de zaak in beraad genomen.

De procedure verliep met inachtneming van de toepasselijke bepalingen van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

II. FEITEN

1.

Op basis van de door partijen voorgebrachte gegevens en pleidooien kunnen de feiten als volgt worden samengevat.

2.

Mevrouw Sally VAN HECKE overleed, hoogstwaarschijnlijk door moord, op 10 augustus 1996. Het gerechtelijk onderzoek dat daarop volgde, eindigde op een dood spoor en bleef lange tijd inactief. In september 2017 (volgens de nv Medialaan evenwel al in 2016) deelde journalist Kurt Wertelaers de informatie die hij verzamelde op basis van een zelf gevoerd journalistiek onderzoek mee aan het parket Antwerpen. Op basis daarvan werd het gerechtelijk onderzoek gereactiveerd. Er zouden nieuwe onderzoeksmethodes toegepast worden, huiszoekingen zijn verricht, DNA-stalen zijn genomen, rogatoire commissies uitgestuurd,... en het onderzoek zou nog volop actief zijn waarbij evenwel nog geen verdacht(en) werd(en) geïdentificeerd en/of geconfronteerd met het vergaarde bewijs.

Partijen zijn het oneens over de bronnen van het journalistieke onderzoek. Volgens eisende partijen werd informatie uit het strafdossier gebruikt, wat verwerende partijen ontkennen. Zij menen dat enkel publieke bronnen en zelf gevoerde gesprekken met familie en andere betrokkenen werden aangewend. [Daarmee is evenwel niet uitgesloten dat onrechtstreeks informatie uit het strafdossier werd gebruikt via bijvoorbeeld contacten met speurders of personen die een inzagerecht kregen].

Het journalistieke onderzoek is uitgemond in een televisiereeks van vijf delen onder de titel 'Cold Case', geproduceerd door de bvba Het Nieuwshuis en bestemd om te worden verspreid door VTM, televisie- en internetkanaal van de nv Medialaan. In de aankondiging van het programma wordt benadrukt dat de makers van de reportage de dader menen te hebben ontmaskerd: "ze brengen een hoofdverdachte naar voor", "ze hopen de nabestaanden eindelijk het antwoord te geven".

3.

Eisende partijen willen de verspreiding van die vijfdelige reeks verhinderen ter bescherming van:

- het gerechtelijk onderzoek, dat nog volop aan de gang is, en de waarheidsvinding,
- de rechten van de slachtoffers,
- de rechten van de eventuele verdachten.

4.

Tussen partijen werd overleg gevoerd. Dat resulteerde in de belofte van VTM (de nv Medialaan) een aantal aanpassingen door te voeren: het expliciet vermelden van het feit dat het om een journalistiek onderzoek gaat en het feit dat het vermoeden van onschuld blijft gelden enerzijds en het weglaten van een aantal beelden die werden ontleend aan een ouder programma ('oproep 2020') en waarvoor volgens eisende partijen toestemming nodig was.

II. VORDERINGEN

1.

Eisende partijen vragen de nv Medialaan en de bvba Het Nieuwshuis te verbieden "op eender welke wijze via eender welk kanaal (zoals televisie of website) de reeks of documentaire COLD CASE met betrekking tot de dood van Sally VAN HECKE, overleden op 10 augustus 1996, uit te zenden of aan het publiek te vertonen, of ter beschikking te stellen van een derde met het oog op de bekendmaking aan het publiek", onder verbeurte van een dwangsom van € 500.000,00 per inbreuk.

2.

De nv Mediaaan verzoekt de vordering ongegrond te verklaren en eisende partijen te veroordelen tot de gerechtskosten, waaronder een rechtsplegingsvergoeding van € 1.440,00.

3.

De bvba Nieuwshuis vraagt vast te stellen: de onbevoegdheid voor, de onontvankelijkheid van of de ongegrondheid van de vordering van eisende partijen. Zij vordert enkel de Belgische Staat te veroordelen tot de gerechtskosten, waaronder een rechtsplegingsvergoeding van € 2.880,00.

III. BEOORDELING

1.

Het merendeel van de bezwaren van de eisende partijen kunnen op zich genomen geen preventief verbod op de uitzending – één van de zwaarste inbreuken op de door de Grondwet en internationale verdragen beschermde persvrijheid en vrijheid van meningsuiting – verantwoorden.

2.

Dat is in de eerste plaats het geval voor de vermeende schending van regels van journalistieke deontologie en wat als journalistiek behoorlijk handelen (onvoldoende voorafgaandelijke verwittiging, overleg, inwinnen van toestemming,...) wordt aangevoerd. Aan een aantal van die bezwaren werd tegemoetgekomen, met name het verwijderen van de beelden van het oude programma 'Oproep 2020'. Eisende partijen betwisten niet dat daarmee ook het probleem van het in beeld brengen van politieambtenaren werd opgelost.

3.

Voorts lijkt een groot deel van de bezwaren van eisende partijen gericht op de kwaliteit van het journalistieke werk (foute informatie, tunnelvisie, slechte bewijsvoering, schending vermoeden van onschuld,...). Die vermeende en niet-geconcretiseerde tekortkomingen kunnen geen aanleiding geven tot een verbod tot uitzending.

Eisende partijen, noch deze rechtbank zijn kwaliteitsbewakers. Evenmin kunnen aan het journalistieke werk de kwaliteitsvereisten opgelegd worden die gelden voor een

gerechtelijk onderzoek. Een journalistiek onderzoek is op zich niet onderworpen aan de regels van het strafrechtelijk onderzoek en heeft – publiekelijk genoegzaam bekend en waarneembaar – een andere finaliteit dan een gerechtelijk onderzoek. De impact van een journalistiek werkstuk kan groot zijn op publieke opinie en maatschappij, maar is niet afdwingbaar of uitvoerbaar, noch een uiting van een dwingend overheidsoptreden of overheidsopvatting. Het vermoeden van onschuld geldt in een strafrechtelijk onderzoek, niet in een journalistieke context – als de journalist binnen bepaalde krijtlijnen van deontologie, kwaliteit en methodiek blijft, mag hij beschuldigend zijn. Het wordt niet aannemelijk gemaakt dat die krijtlijnen zouden zijn overschreden.

Eventuele gebreken die als een journalistiek onrechtmatig handelen zouden kunnen worden gekwalificeerd, worden voldoende beantwoord door curatieve maatregelen (inzonderheid: schadevergoeding, recht van antwoord, reacties en debatten via media,...) en vereisen geen preventief verbod.

4.

Twee elementen komen wel in aanmerking als een potentiële grond voor een preventief verbod:

- de overtreding van een strafrechtelijke regel en/of het gebruik van het product daarvan (schending inzagerecht en gebruik van de aldus bekomen informatie in de reportagereeks),
- het doorkruisen of dwarsbomen van een strafrechtelijk onderzoek en de strafrechtelijke beoordeling van de zaak, element waarbij de hierboven al behandelde punten van kritiek van eisende partijen opnieuw moeten worden betrokken, dit maal niet als op zich te beschouwen bezwaren, maar als onderdeel van de vrees voor de aantasting van een behoorlijk strafonderzoek en correcte strafprocedure.

5.

Wat het eerste punt betreft, kan op basis van de weinige gekende gegevens (de reportage die voorwerp is van discussie, is onbekend aan de rechtbank, het strafdossier evenzeer), niet vastgesteld worden dat eisende partijen aannemelijk maken dat een recht tot inzage in het strafdossier werd misbruikt, nog minder dat het zou zijn geschonden op een wijze die alle constitutieve bestanddelen van het in artikel 460ter van het Strafwetboek verwoorde misdrijf omvat.

Er kan dan ook niet worden besloten dat er een voldoende schijn voorligt dat de geviseerde reportage het product is van een misdrijf, noch van een misbruik van recht.

6.

Wat het tweede punt betreft, moet een afweging gemaakt worden tussen:

- het belang dat de pers de mogelijkheid en de vrijheid heeft om onderzoek te doen naar maatschappelijk relevante misdrijven – wat hier het geval is – en de werking van het politionele en gerechtelijke apparaat evenals de mogelijkheden tot onderzoek/voorkoming van die misdrijven,
- het belang van het strafrechtelijk onderzoek – tot aan een eventueel eindoordeel – en alle daarin betrokken personen (privacy van slachtoffers, verdachten, rechten van verdediging, vrijwaren van de bewijsvoering,...).

Hoe langer een strafrechtelijk onderzoek aansleept, hoe meer vragen kunnen rijzen aangaande het betrokken misdrijf, de erbij betrokken personen en het ernaar gevoerde onderzoek. Tevens vergroot de kans dat steeds meer informatie met betrekking tot dat strafrechtelijk onderzoek in zekere mate publiek (toegankelijk) wordt, terwijl de kans op verlies van cruciaal bewijsmateriaal kan afnemen. Wanneer een onderzoek lang aansleept, kan het aantal maatschappelijke vragen verhogen en de wens/nood om die via journalistieke weg te beantwoorden, stijgen.

In een dergelijke context krijgt het belang van de persvrijheid een stijgend gewicht, terwijl het risico voor een beschadiging van het gerechtelijk onderzoek mogelijkerwijze afneemt. De journalistieke inbreng kan bovendien niet alleen een negatief effect hebben, maar ook een positieve impuls geven. Zij kan dan ook niet bij voorbaat ontoelaatbaar worden geacht.

In deze zaak ligt een strafonderzoek voor dat gestart werd in 1996, vervolgens blijkbaar verzandde, om pas in 2017 – op basis van externe informatie vanwege de betrokken journalist – te worden gereactiveerd. In die omstandigheden is het voeren van een journalistiek onderzoek niet verwonderlijk. In principe moet het strafrechtelijk onderzoek en de procesvoering met die omstandigheid kunnen omgaan, ook met de vermeende negatieve aspecten ervan.

7.

Eisende partijen verduidelijken niet hoe het strafrechtelijk onderzoek precies zou gedwarsboomd worden door de reportage. Dat is deels begrijpelijk, ter bescherming van

dat onderzoek. Maar ook de inhoud van de reportage wordt niet belicht, zodat het bezwaar enkel in abstracto kan worden onderzocht.

Bij gebrek aan concrete gegevens, moet voortgegaan worden op een eerder theoretische belangenafweging. Zoals gezegd, geven de concrete gegevens van deze zaak een groter gewicht aan de journalistieke vrijheid. Het feit dat het onderzoek nu weer 'actief' is, neemt niet weg dat het een lang lopend onderzoek is. Die nieuwe fase kan niet afgesplitst worden van het geheel en wijzigt de belangenafweging niet.

8.

Eisende partijen lijken aanstoot te nemen aan de concrete aanwijzing van een schuldige in de reportagereeks en vrezen dat daarmee een mogelijke strafprocedure zou worden besmet.

Het strafonderzoek en de strafprocedure staan los van het journalistieke werk en worden enkel gevoed door en gesteund op de via het strafrechtelijk onderzoek verzamelde bewijzen. Indien die bewijzen op wettelijke wijze werden verzameld, worden die niet aangetast of terzijde geschoven door de reportage. Het is slechts voor zover die reportage zelf zou aangewend worden als bewijsstuk, dat de door eisende partijen geopperde problemen van regelmatigheid van bewijs, vermoeden van onschuld,... zouden spelen.

Een dergelijke situatie ligt evenwel niet voor.

9.

Een verdere vrees van eisende partijen lijkt te zijn dat er geen onafhankelijke en onpartijdige beoordeling van de zaak meer mogelijk zal zijn, eens iemand zou worden vervolgd.

Het is onmogelijk om te bepalen of in algemene termen te omschrijven wat de impact is van een (beschuldigend) journalistiek werk op de persoon of personen die nadien over de gerapporteerde zaak moeten oordelen. Het argument dat een 'mediatisering' van een strafproces geen onafhankelijk en onpartijdig oordeel meer mogelijk maakt, wordt evenwel stevast verworpen. De strafprocedure, de tegenspraak en de gehoudenheid aan het wettelijk verzamelde bewijs worden als een voldoende tegengif beschouwd.

Er kan dan ook niet aangenomen worden dat het uitzenden van de reportage op zich het voeren van een regelmatig en eerlijk proces ten gronde zou verhinderen.

10.

Voorts wordt gewezen op het doorkruisen van de onderzoeksstrategie en de volgorde van onderzoek die de onderzoeksrechter zou willen hanteren. Op zich genomen, zijn dat – in het licht van de tweeëntwintigjarige duur van het onderzoek – onvoldoende elementen om de uitzending van de reportage te verbieden.

11.

Aangenomen kan worden dat eisende partijen ook menen dat nog te voeren onderzoekshandelingen – inzonderheid het verhoren van personen – minder betrouwbaar worden doordat die beïnvloed zullen zijn door wat te zien was in de reportage.

Een dergelijk negatief gevolg van de reportage is niet uit te sluiten. Het is in dat geval evenwel een gekende contextuele omstandigheid van de betrokken onderzoekshandeling, die kan worden betrokken bij de waardering van het verkregen bewijs. Die mogelijke bron van verlies aan kwaliteit en betrouwbaarheid, is evenwel slechts additioneel aan het al opgelopen verlies, inherent aan de lange tijdsspanne tussen de feiten en de onderzoekshandeling en kan als 'kost' van de journalistieke vrijheid aanvaard worden.

12.

Er moet besloten worden dat eisende partijen geen redenen aannemelijk maken op basis waarvan een verbod tot verspreiding van de reportagereeks 'Cold Case' kan worden opgelegd.

13.

Eisende partijen zijn als in het ongelijk gestelde partijen gehouden tot de gerechtskosten.

De hoogdringendheid van de tussenkomst van de advocaat is op zich geen voldoende reden voor om de rechtsplegingsvergoeding niet te begroten op het basisbedrag.

OM DEZE REDENEN

DE RECHTBANK

Rechtsprekend in eerste aanleg en op tegenspraak.

Stelt vast dat de bepalingen van de Wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken, zoals gewijzigd, werden toegepast.

Verklaart de vordering van de Belgische Staat en het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigd door de procureur des Konings van het parket Antwerpen, ontvankelijk maar ongegrond.

Zegt dat de kosten van dagvaarding (€ 265,37 + €230,47) en bijdrage aan het Begrotingsfonds juridische tweedelijnsbijstand (€ 40,00) ten laste blijven van de Belgische Staat en het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigd door de procureur des Konings van het parket Antwerpen.

Veroordeelt de Belgische Staat en het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigd door de procureur des Konings van het parket Antwerpen, tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding van € 1.440,00 aan de nv Mediaaan.

Veroordeelt de Belgische Staat tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding van € 1.440,00 aan de bvba Het Nieuwshuis.

Veroordeelt de Belgische Staat en het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigd door de procureur des Konings van het parket Antwerpen, tot betaling van de rolrechten van € 165,00 in volgende verhouding:

- € 82,50 voor de Belgische Staat,
- € 82,50 voor het Openbaar Ministerie, vertegenwoordigd door de procureur des Konings van het parket Antwerpen.

Aldus gewezen en uitspraak gedaan ter buitengewone openbare terechtzitting van de 10^e kamer van 7 februari 2019.

Uittreksel voor de pers